

Prvi simpozij medicinskih sestara Stručnog društva primarne zdravstvene zaštite – Hrvatska udruga medicinskih sestara [HUMS]

First Symposium of the Professional Nurses Society of Primary Health Care – Croatian Nurses Association [CNA]

Silvana Vozila

Specijalistička ordinacija obiteljske medicine Ž. Strišković, Pogled 80, 51216 Viškovo, Rijeka, Hrvatska
Family Medicine Practice Ž. Strišković, Pogled 80, 51216 Viškovo, Rijeka, Croatia

Sažetak

27. listopada 2012. održan je prvi Simpozij medicinskih sestara Stručnog društva primarne zdravstvene zaštite [PZZ], članice Hrvatske udruge medicinskih sestara [HUMS-a]. Tema simpozija bila je „Promocija zdravlja u interdisciplinarnom odnosu“, a naglasak na partnerskom odnosu medicinskih sestara različitih djelatnosti, ali i dviju osnovnih profesija, liječničke i medicinskih sestara, unutar timova onih djelatnosti koje predstavlja ovo stručno društvo. Na simpoziju su sudjelovali predavači i gosti iz različitih dijelova zdravstvenog sustava te je intersektorska razina suradnje neočekivano došla do aktualizacije. Naime, suradnja primarne zdravstvene zaštite sa sekundarnim i tercijarnim sektorom nije dovoljno usklađena i otvaraju se mnoga pitanja na koji način prevladati i uskladiti prepreke. Jedan od glavnih razloga nemogućnosti provedbe konkretnih zadataka neadekvatna je razina obrazovanja medicinskih sestara u PZZ-u, a sukladno s time sestrinske nedovoljne i neodgovarajuće kompetencije.

Ključne riječi: simpozij • stručno društvo • Rijeka • Hrvatska

Kratki naslov: Simpozij stručnog društva primarne zdravstvene zaštite

Abstract

On the 27th October 2012. Professional Nurses Society of Primary Health Care of Croatian Nurses Association [CNA] held the first Symposium for Nurses. Theme of the symposium was “Health promotion in the interdisciplinary relationship,” and the emphasis was on partnership of nurses in different fields and two main professions, doctors and nurses, whose teams represent this professional society. The symposium was attended by speakers and guests from different fields of health system, so the intersectional cooperation unexpectedly came to actualization. Specifically, cooperation between primary health care and secondary and tertiary sector is not sufficiently coordinated and opens many questions on how to overcome obstacles. One of the main reasons for the inability to carry out concrete tasks is inadequate education level of nurses in primary health care, and in accordance, insufficient and inadequate competence of nurses.

Keywords: symposium • Professional Nurses Society • Rijeka • Croatia

Running head: Symposium of Professional Society of Primary Health Care

Received February 31st 2012;

Accepted February 15th 2013;

U Rijeci je 27. listopada 2012. godine u prostorijama Gradske vijećnice, održan prvi simpozij medicinskih sestara PZZ – HUMS-a [voditelj i organizator: Silvana Vozila, bacc.med. sestra; Snežana Golubović, bacc.med.sestra]. Razvijanje partnerskih odnosa visoko je na ljestvici prioriteta ovoga stručnog društva, budući da je specifičan zdravstveni ustroj na primarnoj razini doveo medicinske sestre u tešku poziciju. Privatizacijom liječnici postaju nosioci i vlasnici zdravstvenog tima, a medicinske sestre, iako neizostavni članovi

tima, samo zaposlenice koje često ovise o volji, načinu rada i organizaciji rada liječnika. *Definicija zdravstvenog tima:* tim je manja skupina ljudi koji imaju zajednički cilj, čije je postizanje moguće međusobnim upotpunjavanjem vještina i iskustava njegovih članova.

Postoje pokazatelji koji nam sugeriraju da transformacije i reforme u sustavu zdravstva na razini primarne zaštite ne zadovoljavaju očekivanja i status medicinskih sestara kao integrativnih članova tima. Neki zagovaraju stajalište da se PZZ, ako želi i dalje biti usmjeren na pacijenta i njegova prava, ne može temeljiti na privatnoj medicini.

Mnogo je razloga za postojanje opisana stručnog društva, a glavni se odnose na okupljanje marginaliziranih sestrinskih djelatnosti izgubljenih u novim reformama, neprimjeren i nezaslužan položaj medicinskih sestara, smanjenje važnosti rada u obimu i spektru medicinskih sestara.

Stručno društvo obuhvaća sljedeće djelatnosti u PZZ-u: obiteljsku medicinu, zdravstvenu zaštitu djece i novorođenčadi,

Autor za korespondenciju/Corresponding author:

Silvana Vozila, bacc.med.techn. Family Medicine Practice
Ž. Strišković, Pogled 80, 51216 Viškovo, Rijeka, Croatia
Tel: +385-1-34 83 662
Fax:+385-1-34 83 662
E-mail: silvana.vozila@gmail.com

zdravstvenu zaštitu žena, zubozdravstvenu zaštitu, pali-jativnu medicinu.

Plenarna predavanja

Na početku simpozija „Crvene ruže“, članovi kluba Srce - Udruge za pomoć osobama sa mentalnom retardacijom, otpjevali su dvije pjesme.

Nazočnost predsjednika koordinacije Hrvatske obiteljske medicine [KOHOM] podružnice Primorsko-goranske županije [PGŽ], dr. Leonarda Bressana, pridonijelo je važnosti simpozija, i to zbog njegova aktivnog sudjelovanja i potpore u artikulaciji razvoja partnerskih odnosa. U sklopu plenarnih predavanja, dr. sc. Morana Brkljačić Zagrović govorila je o pali-jativnoj skrbi u Republici Hrvatskoj s naglaskom na organizaciju u PZZ-u. Analizom Ustava Republike Hrvatske, Zakona o zdravstvenoj zaštiti, Zakona o pravima pacijenata, Kodeksa medicinske etike i deontologije Hrvatske liječničke komore, Etičkog kodeksa HUMS-a, u kontekstu Preporuka REC-a (2003), 24 povjerenstva ministara Vijeća Europe državama članicama o organizaciji pali-jativne skrbi, iznalazi se manjkavost sustava pali-jativne skrbi u RH. Iznalazi se potreba za promptnim kreiranjem nacionalne zdravstvene politike pali-jativne skrbi, u kojoj sustav PZZ-a zauzima središnje mjesto. Pali-jativna skrb integralni je dio zdravstvenog sustava i neotuđiv element prava građana na zdravstvenu skrb.

Etičke konzultacije u PZZ-u kao promocija medicinske i sestrijske etike u svakodnevnoj praksi važne su i treba ih prepoznati kao integralni dio zdravstvenog sustava, počevši od razine primarne zdravstvene zaštite, kaže doc. dr. sc. Iva Sorta-Bilajac. Konzultacije u zdravstvenoj skrbi usluge su koje pruža pojedinac ili grupa s ciljem pomaganja pacijentu, obitelji, skrbnicima, zdravstvenim djelatnicima te svim ostalim uključenim osobama u sustavu zdravstvene skrbi.

Silvana Vozila, bacc. med. sestra, upozorila je da danas moderna medicinska sestra ne robuje svojoj tradicionalno inferiornoj poziciji, osobito u odnosu na liječnike, nesvjesna svoje nezamjenjive uloge u skrbi za pacijenta, kao i fundamentalne uloge koju ima u posredovanju između bolesnika i liječnika, bez obzira na to što liječnici medicinske sestre još smatraju pukim pomoćnicama. Kao primjer navela je jednu od prvih medicinskih sestara, doktoricu znanosti Sonju Kalauz, koja je doktorirala na znanstvenom polju filozofije, grana – etika, na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Sestrinstvo je profesija, u to nema sumnje, ali u okolnostima koje pruža naša država i društvo, mukotrpan je i dugotrajan put metamorfoze.

Promocija zdravlja u interdisciplinarnom odnosu djelatnosti PZZ-a

U dijelu izlaganja stručnih radova, Dorjana Bassiato, bacc.med.sestra, prikazala je ulogu medicinske sestre izvanbolničke hitne pomoći u zbrinjavanju boli, a gošća iz Slovenije, Darja Gorjup, dipl.med.sestra, govorila je o ulozi medicinske sestre u promicanju zdrave prehrane u starijih osoba. Programi promicanja zdravlja trebaju se temeljiti na znanstvenim dokazima, uzimajući u obzir potrebe stari-

jih ljudi. Hrana je usko vezana za ljudsko zdravlje, pa dijeta može djelovati kao faktor rizika koji ugrožava zdravlje pojedinca ili kao faktor sigurnosti, koji poboljšava zdravlje i kvalitetu života. Ključna uloga medicinske sestre u promicanju zdravog načina života provodi se uporabom specifičnih znanja i vještina te komunikacijskim vještinama u savjetovanju i obrazovanju. Uloga je medicinske sestre u promicanju zdravlja potaknuti pojedince da promijene, poboljšaju način života.

Etičke dileme prisutne su u svakodnevnoj praksi medicinskih sestara i liječnika u PZZ-u. Silvana Vozila, bacc.med. sestra, upućuje na važnost etičke motivacije i osjetljivosti zdravstvenih djelatnika, za što je edukacija iz etike nužna. Ističe se važnost prelaska na "odvjetnički model" sestriinstva. Konačna odluka mora biti rezultat partnerskog dijaloga među svim članovima tima.

Dijana Majstorović prikazala je istraživanje o stajalištima i zdravstvenoj njezi umirućeg bolesnika te zaključuje da zdravstvena njega umirućeg bolesnika treba biti sastavnim dijelom holističke zdravstvene njege. Medicinske sestre i nerijetko se osjećaju nespremna da pruže prikladnu skrb umirućem bolesniku i njegovoj obitelji. Medicinske sestre i prepoznaju kvalitete dobre zdravstvene njege umirućeg bolesnika, ali istodobno identificiraju i zapreke, te je potrebno stvoriti okruže u kojem medicinske sestre mogu izraziti svoje vlastite osjećaje. Sustavnim obrazovanjem može se utjecati na formiranje svijesti i izgradnju pozitivnih stavova, obrazovanje medicinskih sestara u zdravstvenoj njezi umirućeg bolesnika ne smije biti ograničeno, nekonzistentno i zanemareno.

Poviješću sestriinstva pozabavila se Rozmeri Tusić, bacc. med.sestra, glavna sestra Doma zdravlja PGŽ-a. Smatra da će razvoj sestriinstva u RH poboljšati profesionalizaciju, razvoj istraživanja u području zdravstvene njege, razvoj sestrijskih časopisa, znanstveno-istraživačke projekte, međunarodnu suradnju i prepoznatljivost profesije. Emotivno snažnu prezentaciju u slikama prikazala je i Snežana Golubović, bacc.med.sestra. Dužnost je medicinskih sestara poznavati životne barijere s kojima se susreću osobe s invaliditetom i djeca s teškoćama u razvoju. One su kompetentne planirati zdravstvene potrebe pacijenata, ovisno o vrsti hendikepa, upoznati osobe u okolini kako mogu pomoći takvom pacijentu, informirati zdravu populaciju o teškoćama s kojima se susreću pacijenti, bez obzira na vrstu deficita, i pomoći u pronalaženju mogućih načina rješavanja njihovih problema. Uz medicinsko znanje, medicinskim sestrama nužno je dobro poznavanje etike sestriinstva i primjena etičkih principa. Osjećaj empatije, a ne sažaljenja, omogućuju integraciju ovih pacijenta u obitelj, radne aktivnosti i društveni život.

Posebno naglašavamo potporu i suradnju s patronažnim sestrama, koje je predstavljala Jasna Čepić, bacc.med.sestra, predsjednica društva patronažnih sestara HUMS-a, te ostale kolegice koje su predstavile svoje radove. Dragica Juričić bacc.med.sestra, govorila je o grupama za potporu dojenja i važnosti majčina mlijeka, koje zadovoljava sve prehrambene potrebe djeteta, jedinstveno je i ne može se proizvesti ni u jednoj tvornici. Svakako je dobro da se u grupe za potporu dojenja uključe trudnice jer one o dojenju uče od prisutnih dojilja, a znatan postotak [85%] trudnica

nakon porođaja nastavlja druženje u grupi. U prezentaciji Verice Šatorić, bacc.med.sestre, o zdravstvenoj zaštiti trudnica s invaliditetom, ističemo zaključak iz Opće deklaracije o ljudskim pravima UN (10.12.1948.) čl 1., koji kaže: *“Sva ljudska bića rađaju se slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima. Ona su obdarena razumom i svijješću te jedna prema drugima trebaju postupati u duhu bratstva.”* Konvencija UN-a o pravima osoba s invaliditetom kaže u čl. 23. „b) pravo osobe s invaliditetom na slobodno i odgovorno odlučivanje o broju djece i o tome kada će ih imati, kao i pravo na pristup informacijama, primjereno njihovoj dobi, obrazovanju vezano uz reprodukciju i planiranju obitelji te sredstvima koja su im potrebna kako bi mogli ostvariti ova prava“.

Posljednje dvije prezentacije posebno naglašavamo jer otvaraju prostor diskusiji za krucijalno pitanje o minimumu obrazovanja medicinskih sestara u PZZ, koje prema usvojenoj Direktivi 2005/36 Vijeća Europe i europskog Parlamenta mora imati medicinska sestra. Naime, Saša Bačić, prof. rehabilitator, govorila je o procesu zdravstvene njege u obiteljskoj medicini, koji se ne može primjenjivati jer medicinske sestre u obiteljskoj medicini nemaju dostatan stupanj edukacije, odnosno, zakonskom legislativom za ta radna mjesta predviđena je medicinska sestra sa srednjom stručnom spremom. Isti problem proizlazi iz predavanja prof. dr. sc. Brankice Mijandrušić Sinčić iz KBC-a Rijeka, s odjela gastroenterologije, koja je opisala ulogu medicinske sestre u aplikaciji biološke terapije [HUMIRE] osim što je potrebna kompetentna medicinska sestra koja bi primijenila biološku terapiju u ordinacijama obiteljske medicine, iznalazi se problematika intersektorske suradnje.

Zaključak

Prvi simpozij medicinskih sestara PZZ-a bio je dobro posjećen, ali naglasak stavljamo na kvalitetu izlaganih radova. Treba razvijati partnersku strategiju i intersektorsku suradnju. Ravnopravnost medicinske sestre u zdravstvenom timu temelji se na profesionalnoj odgovornosti za provođenje mjera zdravstvene zaštite, poštovanju svih članova tima i korisnika u dosljednoj primjeni etičkih načela u svakodnevnoj praksi.

Samostalnost u izvršavanju radnih zadataka medicinske sestre velik je problem jer određuje vrstu i sadržaj rada i odgovornosti, a istodobno i potrebu multidisciplinarnog pristupa zbrinjavanju pacijenta i zajedničkih elemenata teorijske osnove medicine, humanističkih znanosti i zdravstvene njege. Glavni su zaključci simpozija:

Ad 1] Medicinska sestra u PZZ-u mora imati svoje, autentično područje rada.

Ad 2] Kompetencije moraju biti jasno definirane i specificirane u odnosu na obrazovnu razinu, za što treba stvoriti zakonske, obrazovne i znanstvene pretpostavke.

Ad 3] Usvajanje modela integrativne zdravstvene skrbi.

Otvaraju se novi problemi i pitanja koja će trebati što prije riješiti ako Strategija razvoja zdravstva ide u smjeru razvoja primarne zdravstvene zaštite. Bez dobro educirane medicinske sestre nema poboljšanja, stoga su nužne promjene zakonske legislative kojima bi se omogućilo medicinskim sestrama prvostupnicama da uporabom novih znanja i kompetencija unaprijede zdravstveni sustav na primarnoj razini.

Zbog novonastalih globalnih recesijskih prilika, koje su vidljive i u RH, pa tako i u sustavu zdravstva, zbog mnogih socijalnih promjena [produljenje tijeka života, bolja razina zdravstvene zaštite, povećanje realnog prihoda i kupovne moći i sl.], zbog ekonomsko-političkih promjena te očekivane migracije medicinskih i zdravstvenih djelatnika ulaskom u EU, otvara se prostor za djelovanje educiranih medicinskih sestara, i to s dodiplomskom i diplomskom razinom obrazovanja. U svijetu postoje tzv. „referentne ambulante“, „walk-in centri“ i sl., ustanove u sklopu primarne zdravstvene zaštite u kojima važnu ulogu ima visoko educirana medicinska sestra.

Medicinske sestre u RH shvaćaju da su promjene neizbježne i da je učenje najučinkovitija metoda za poboljšanje sestrične strukovnosti.

Literatura / References

- [1] Croatian Nurses Associations (CNA) (2012) First Symposium of the Professional Nurses Society of Primary Health Care-Croatian Nurses Association [CNA]. [available online] www.hums.hr/